

EVANGELIKUS EGYHÁZ ÉS ISKOLA.

Előfizetési ár:

Egész évre . . . 12 kn.
félévre . . . . . 6 „
negyedévre . . . . 3 „
Egy szám ára: 24 flr.

MEGJELEN HETENKÉNT EGYSZER.

Szerkesztő- s kiadó-hívtal: Pozsony, Konventutcza 6. sz. a.

Felelős szerkesztő s kiadó:

TRSZTYÉNSZKY FERENCZ.

Hirdetés ára:

Négyhasábos petit sorként
egyszer közölve 14 flr.
többször közölve 10 flr.
Bélyegdíj: külön 60 flr.

Tartalom: Egy kis pillantás a jövőbe. — Kiket konfirmáljunk. (Keviczky.) — Tárcza. — Irodalom. — Belföld. — Vegyesek. — Pályázatok.

Egy kis pillantás a jövőbe.

Még soha sem volt olyan idő, midőn a pap azt mondhatta volna magában: nincs egyéb gondod, mint elvégezni reudes napi munkádat, minden vasárnap elmondani egy prédikációt, elvégezni az időről-időre előforduló funkciókat és aztán punctum. Ilyen idő mondok, még soha sem volt, mert nem azért pap a pap, hogy csak papoljon és semmi mással ne törődjék, hanem elmondják a többi szokásos elnevezései is, hogy azért hívják lelkésznek is, hogy hivatásuk (a szó nem egészen helyes ugyan, de azért mégis helyesen értjük) lelki világával ne csak a szószék magaslatáról gondoskodjék, hanem törődjék azzal a közvetlen közelben is; és azért hívják pásztoroknak is, hogy Krisztus urunkkal szólva: „Esmérje az ő juhait és esmértesse azoktól“, hogy ne legyen béres, ki csak a maga érdekeit nézve elhagyja juhait a veszedelemben és éppen akkor, midőn maradni és azokat védelmezni a kötelessége és hogy végre mindinkább megérteni iparkodjék az ő Urának akaratját, hogy a szerint cselekedjék.

Mind ez igen sok munkát jelent és ezt a munkát mindig meg kellett tenni. — És mégis — tán nem fogok ellenkezésre találni és ha találkozom is, azért az én véleményem még is az, hogy még nem volt idő, mely hangosabban szólt volna hozzánk, mint a jelen idő: „Te pap, tedd meg kötelességedet és egy pillanatra sem téveszszed azt szemeid elől!“ Es ha lett volna is oly idő, mely néha egy kis „dolce farniente“-t is megengedett, erről most azt kell mondani: „Tempi passati“.

Hogy miért? Ugy hiszem ezt megokolni nem kell. Nem is szándékozom ezt tenni, csak egy kicsit jellemezni akarom jelen állapotainkat és ráutalni arra, mire nézetem szerint komoly figyelmünket fordítanunk kell.

A tervbe vett egyházpolitikai reformok részben életbeléptetésük küszöbén állanak, részint e küszöb felé közelednek. A mi belőlük még hátra van, az

már csak azért sem fog elmaradani, mert el nem maradhat, ha a munkák legfelszegebbikét nem akarják végezni, a fél munkát. — Régi kép az igaz, az az „épület betetőzése“, de minek keressen az ember munkát, ha az, a mi van, igen jó? És ebben az esetben a kép igen helyes. Ha feladnák azt a két reformot, igazán házat építettek volna tető nélkül. Lehet az ilyen ház igen szép, igen helyesen berendezve, de ha nincs teteje: rom az már, még mielőtt letették volna a kőműves kanalat és botor dolog volna abba beköltözödni, mert az első zápor úgy kiönti az embert, mint az ürgét. — Voltam már egyszer bátor elmondani abbéli nézetemet, hogy a „receptiót“ külön törvénybe foglalni — én sem tartom a dolog lényegének, ez tulajdonképp — legalább az én felfogásom szerint — inkább az érzékenység kérdése. Maguk a zsidó lapok is mondják, hogy éppen annak a pontnak, melyet sokan annyira perhorrescálnak — gyakorlati értéke nincsen, tehát törvény a szó kedvéért; de a dolog meg volt ígérve és bizonyos, hogy némely oldalról az agitáció a reformok mellett nem lett volna annyira élénk, ha az az ígérget, illetve a javaslat azt nem táplálta volna. Azonban bármiként nézzük is a dolgot, logikai képtelenség egy törvényt életbe léptetni, melynek alapfeltétele, a honpolgárok teljes egyenjogúsága hiányzik, ha e honpolgárok a törvény szerint is nem teljesen egyenjogúak. Akár mint csinálják tehát azt a receptiót, akár külön törvénynyel, akár „beleszurt“ paragrafussal, elkerülni nem lehet, de — legyünk igazságosak — igazságtalanság is volna ezt meg nem tenni. A mit ellene felhoznak, hogy annak a törvényben kimondása, hogy valaki keresztyénből zsidó lehessen, megfosztaná az államot keresztyén jellegétől, azt elvégre ugyanannyi joggal a kötelező polgári házasságról is el lehet mondani, mert szerinte az állam törvénye értelmében ezentúl egészen közönyös, valjon a keresztyén házasság keresztyén módra jön-e létre vagy sem. Ezer év óta ez volt a felfogás; jövőre ellenkezőleg lesz. Ha tehát ebből a szempontból akarjuk a dolgot

nézni, a receptió nagyon is másodsorban jön. — Ezért mondom, kár és igazságtalan dolog azt a „nyúlóbört“ emlegetni és a receptiótól a keresztyéniséget féltetni.

A mi pedig a felekezetenküliséget illeti, hát én vagyok olyan rövideszű ember, hogy nem bírom megérteni, hogy keresztyén embert a keresztyén vallás ne tudjon többé kielégíteni és ezért ő szükségét érzi annak, minden egyházi kötelességből kilépni és magának vagy okosabb és jobb vallást kifundálni, mint a milyet a Megváltó alapított, vagy pedig várni, míg olyan vallás jön, mely ő neki tetszeni fog. De bár erősen ragaszkodom azon meggyőződéshez, hogy Krisztus Urunk igazi tanához legközelebb áll az evang. keresztyén egyház és nem tudok magamnak magasztosabb igazságot képzelni, mint a mely az evangélium egyszerűségében le van téve, mégsem merném a türelmetlenek példáját követni és azt mondani, hogy: „az üdv csak nálunk van“ és ezért az én Istenemre és a Megváltómra bízom ítéletet mondani a felett, hogy a sokféle keresztyén egyház közül melyik hát az ideális katolikus egyház; annyiban azonban hiszem, hogy én is megértettem a mi Üdvözítőnk, hogy az a legvallásosabb ember, ki őt minél jobban megérteni és követni törekszik. Ezért ismétlem, nem értem azt, kinek még az is kevés, mit Krisztus Urunk tanít és követel. Bár ott volnánk már, hogy azt mondhatnók: megértettük őt és követjük is.

És most törvényben mondják ki azt, hogy a sok felekezeten kívül, mely már úgy is van, építsünk még egy házat, melybe azok menjenek lakni, kik maguk csinálnak maguknak vallást, a felekezet nélküliek felekezete? Midőn egy Deák Ferencz, egy báró Eötvös József, egy Horváth Boldizsár 1868-ban összeültek a felett tanakodni, hogy vallás dolgában mi lesz jó az országnak, abban állapodtak meg, hogy van ez országban éppen elég különféle egyház, egyikhez tartozzék tehát kiki az országban. A kit ennyi szabadság sem elégít ki, azt nehéz lesz kielégíteni, mert az nem a szabadságot, hanem a „nihilt“ akarja. — Haladtunk mi azóta annyit, hogy ez az alap már nem elég? hogy ezen már nem férnek el az ország polgárai? Az 1894. évi liberális musz szembe száll az 1868-iki liberalis muszsal és azt mondja: én vagyok az igazi szabadelvűség és te mai napság már reactio számba mégysz. Csáky gróf, volt cultusminiszter, a kinek fenkölt gondolkodását minden elfogulatlan ember el fogja ismerni, nem rég kifejtette egyik beszédjében, hogy e reform intentiója nem az, hogy vallástalanságra csábitsa az embereket, hanem az, hogy a tényleges állapotok elől a törvényhozás ne hunyjon szemet. Mert tényleg úgy van, hogy képződtek itt olyan sekták, melyek, a mint pl. a baptisták, nazarenusok, egyik nálunk elismert keresztyén egyházhoz sem akarnak tartozni és kiknek vallástügyi viszonyait eddig a szolgabírák vagy egyes vármegyék, vagy egyes miniszterek úgy a hogy rendezték. Tegye meg azt inkább a törvényhozás, most így jobb lesz. Legyen hát jobb.

De igen nagy lesz a különbség a mostani viszonyok közt és azok közt, melyek az új törvény nyomán fognak támadni, azt nem nehéz előre látni. — Kétféle szempontból nézik a dolgot a reform védői és ellenzői. A védők a lelkiismereti szabadság nevében szólnak, mely nem engedi meg, hogy valaki olyan egyházhoz tartozzék, melyhez tartozni nem akar vagy ha úgy tetszik neki, hogy ő neki semmiféle vallás sem kell, ő ezt ne tehesse. — Az ellenzők abból a szempontból indulnak ki, hogy jó lesz-e az államnak? Utalnak azon országokra, a hol ezt már megpróbálták és meg is adták az árát és azt mondják: minek felgyujtani a házat azért, hogy lássák: leég-e — midőn a szomszéd ezt már megpróbálta és háza le is égett? Nem jó a tűzzel játszani. — Mások utalnak arra, hogy ezt elbirja a gazdag ember, de nem a szegény és miután mi sem tetszik az embereknek jobban, mint a „nem kell fizetni“ elve, sietni fognak a vallással úgy sem törődők elhagyni azon közönséget, melyben papot fizetni, templomot építeni, iskolákat fentartani kell és lehet-e ennek más eredménye, mint a népnek teljes elvadulása? Azután még, ha annyira felkapjuk egyszerre az egyénnek szabadságát a vallás dolgában, miért nem vagyunk következetesek és miért nem hangoztatjuk az egyéni szabadságot más téren is, mint az anarchisták, kiknek a közösség és annak érdeke semmi, kiknek nemcsak Isten, pap és vallás nem kell, hanem nem kell nekik se fejedelem, se miniszter, se vármegye, se szolgabíró de még községi bíró se?

Melyik részen van az igazság?

Ugy hiszem erről már nem szükséges nálunk vitatkozni, mert mint Csiky Sanyi mondta „majd elválnak“. — Ez a reform hozzá tartozik a többihez és divattá vált — legalább sok embernél — a szabadelvűséget így érteni. Meglesz tehát, bár mint erőlködjük a felsőház többsége.

A protestáns ember bizonyos határig el fog menni, odáig, a hol a szabad gondolkodás még igazán gondolkodás és még nem egyszerű elvadulás. Hisz Luther is erősen hangoztatta a lelkiismeret szabadságát — Rómával szemben; de mikor aztán a parasztlázadás a szabadságot végtelenségig vitte és ugyan oda jutott, a hová ma a socialisták törekednek és a parasztok ő rá hivatkoztak: türelemre intette őket, és midőn a parasztok erről tudni nem akarván, féköket vesztették: kitört belőle az indulat és azt mondta: üssétek őket agyon mint a v . . . . k . . . . t. Bizonyos határig tehát a protestáns ember az eszmével el fog menni, de a legkevesebb, a mit ő is követelni fog az lesz, hogy a törvény soha ne engedje meg, hogy bárki a vallási szabadság örve alatt egy krajczár hasznát is kereshessen.

Ha a törvény azt szigorúan kimondja és a mi a fő, a végrehajtás azt irgalmatlanul kereszttül is viszi; akkor legalább a visszaéléseknek gát lesz vetve.

De azért, kivált a mi egyházunkra nagy és kemény munka vár és e munka oroslánrészt mi pa-

pok tartozunk végezni. És e munka soha sem volt több, mint lesz a jövő munkája. — A reformok szentesített része, tudjuk, még ez évben életbe fog lépni. E lapokban egyszer bátor voltam elmondani, hogy én azokat a mi néptünk javára szolgálóknak nem tartom. — Azokat az ezreket, melyekbe kerülnek, de még azt a kárpótlást, melyet sokan várnak és az országgyűlésen az egyik miniszter meg nem adandónak, a másik meg megadandónak mondott, ha mégis elkövetkeznek — direct és indirect a nép fogja fizetni. — Még nem tértem meg. — De azért botor dolognak tartom azt kívánni, hogy legyen „revisio“. Ennek még nincs itt az ideje és most még képtelenség ilyent csak gondolni is. Ellenkezőleg! A reformokat életbe kell léptetni, úgy, a hogy a papiron állanak. Egy jottát sem szabad belőlük kihagyni. A tapasztalás aztán majd megmutatja, hogy kinek volt igazza.

Egy világos törvényt már egyszerűen — nem a törvényhozás útján, hanem csak úgy per tangentem a többség segítségével kivégeztek. Nem mén másképp és sietni kell. Nem sokára tehát új alakot fog öltetni sok, igen sok ez országban, még pedig éppen az, mi a nép legszentebb érdekeit, vallásos életét érinti.

Azonban ismétlem törvény törvény, és „azért törvény a törvény, hogy nem enged“. Éppen ezért nem kisebb hibának tartanám, ha éppen a papok, bár ne legyenek barátjai e törvénynek, akadékoskodni akarnának. Megengedem azt, hogy pl. a kath. papok azt talán megteszik, de ez nem tartozik mi reánk. De kizártnak tartom azt, hogy protestáns pap ilyenre csak gondoljon is. Van nekünk ennél sokkal nagyobb gondunk, és ez az: gondoskodni arról, hogy a vallás és egyház igazi érdeke csorbát ne szenvedjen. Mert ne áltassuk magunkat, az eddigi kerékvágás sokban meg fog ám változni. Az eddigi szokásos viszonyok sok tekintetben új képet fognak öltetni és nem egyszer az a kérdés fog előttünk felmerülni: hogyan csináljuk ezt vagy azt, hogy a törvénynek is, de a vallásos életnek is eleget tegyünk?

A gyakorlat embere előre látja, legalább nagy részét azon eseteknek, melyekben ily kérdések előttünk felmerülni fognak és már most is igen sokra rá tudnék mutatni, a mire nézve egy kis tanács és újmutatás nekünk jól fog ám esni. De nem akarok elébe vágni azoknak, kiket az első sorban illet. És hiszem is, hogy a mi fejünk minket magunkra hagyni nem fognak, annál kevésbé, mert soha sem jó az, ha — kivált midőn új időkről és viszonyokról van szó — kiki azt teheti, a mit éppen jónak talál.

Nagyon tisztelen a cselekvési szabadságot és magamnak is vindikálom, sőt vannak is oly esetek, melyek a sajtóságos helyi viszonyoknál fogva, mind egy kaptafára nem üthetők, de van az egyéni szabadságnak is határa és ez ott kezdődik, hol általános és közös érdekről van szó. De mondom, hiszem, hogy az utasítások épp úgy nem fognak elmaradni jövőre sem, a mint eddig is ténykedéseinkben bizonyos zsinórmértékhez voltunk kötve. Ez azonban nem zárja

ki azt, hogy az egyes lelkesítő körök is ne foglalkozzanak azokkal a gyakorlati kérdésekkel, melyek feleletet igényelnek.

(Folyt. köv.)

Kiket konfirmáljunk.

Egyházi lapunk multkori 17-ik számának vezércikkében szolt egyik lelkesítőrsam ezen kiválólag jelentős kérdéshez. A mit a cikkben panaszul felhoz, annak tényleg mindenfelé vannak jelenségei, hogy t. i. a szülők sokszor tolnák a 12-ik évét be nem töltött gyermeköket a konfirmációhoz, hogy így felszabaduljon a tankötelezettség alól. Mert legalább azon időben, mikor még a politikai hatóság nem vette kellő szigorral a tankötelesek ellenőrzését, a konfirmáció volt az iskolázástól való felszabadulásnak ünnepeles deklarálására. Ez volt az elemi iskolázás érettségi vizsgája. Hogy magának a konfirmációnak lényegét és magasatos voltát felfogták-e mindenütt úgy a mint kell: az természetesen az illető egyház közönségének egyháziassága- és a hitigazságok ismeretének fokától függ. És e tekintetben nem épen oly nagyon sötét a látkör. Sőt még dicséretre is rá szolgál néptünk sok helyen, ha figyelembe vesszük, hogy konfirmálás nélkül nem hagyja gyermekét s ezt megszokta nagy felelősségnek tekinteni. Nem csekély feladat a konfirmációi oktatásban részesíteni az alföldi nagy gyülekezetek zsenge egyháztagjait, hol a tanyákon lakó növendékek 2, sőt 3 óra távolságról naponként bejárnak ez oktatás érdekében a nagy héttől egész áldozócittörtökig; de eljönnek a d. e. 10 (rakor kezdődő tanórára, hacsak kiválólag nem alkalmatlan az idő. Így van az Szarvason, Csabán és nálunk Kondoroson is, hol részben a közelebb lakó szarvasi illetőségű növendékek is oktatásban részesülnek.

A kérdés, hogy „kiket konfirmáljunk?“ a békési esperességben tisztázva van. Mérvadó e tekintetben nem a tanév befejezése, de a tanév kezdete. Ez hivatalosan és általán szeptember 1. A mely gyermek augusztus 31-éig betölti 12-ik életévét, az konfirmálható; azontúl még a szeptember első felében születtek közül kivételesen olyanok, kikre otthon szükség van; esetleg nagyszámu családtagok, a szülők valamelyikének özvegyi volta, a gyermeknek tanulásban való előmenetele, az iskoláztatás nehézsége a távolság miatt, — a mi az alföldön, hol a lakosság nagy területen kiterjedő tanyákra széled, nem csekély ok: mind ez a lelkesítő belátása szerint megengedhet egyes kivételeket, annál is inkább, mert a politikai hatóság most sem kényszeríti a konfirmált növendéket a mindennapi iskoláztatásra. A vizsga utáni vakáció, úgy is az előző tanévnek kiegészítő része és nem a következőknak. Azért a szeptembernél vont határvonal jobb és igazságosabb, mint a junius végén s ez volna ajánlható — mi a békési esperességben helyesnek bizonyult — általánosan.

Természetesen, hogy első kellék az, hogy a

lelkész szigorúan ragaszkodjék ilyen utasításhoz, mert tényleg szükség volna felsőbb hatóságaink részéről e tekintetben utasítást adni a lelkészi hivatalok számára, hogy az arra való hivatkozás ereje is megdöntsön minden igyekezetet a szülők részéről, midőn — mint általában szokásos — körül veszik a lelkészt, hogy tenne kivételt az ő gyermeköknél, mert így . . . meg amúgy . . .

Keviczky.

TÁRCSA.

A pozsonyi ág. hitv. ev. Lyceum történetéből.

Az iskola szervezete.

(Vége.)

A tanintézet anyagi szükségleteiről, fentartásáról a városi tanács gondoskodott, ez választotta a rector és a többi tanítókat, ez határozta meg a rector előterjesztésére a tanítás módját, ez szabályozta a fegyelmet és pártfogás alá vette a szegény tanulókat, az ugynevezett alumnistákat. A szegény, de tehetséges tanulók gyámolítása az egyházgyülekezetnek mindenkor egyik kiváló gondja volt. Egyes nagylelkű jótételezők bőkezűségéből létesült az alumneum és idővel a convictus, két jótékony intézet, mely az iskola szegény tanulóit élelemmel, sőt lakással is ellátta és tisztességes életpályához elősegítette. E jótékony intézet keletkezését és fejlődését művünk végén külön szakaszban fogjuk ismertetni. E jótéteményekért az egyház az alumnusoktól bizonyos visztonatszolgáltatást is kért, nevezetesen kötelesek voltak temetkezésekre járni, istentiszteletek alkalmával az egyházi zenét ellátni és a recordatiókra eljárni. E szolgálmányok teljesítése céljából bizonyos mértékben a cántornak is voltak alárendelve. A kiváló tehetségű alumnisták házi tanítókul (paedagogi) alkalmaztattak és mint ilyenek a rector felügyelete alatt állottak. Mind az alumnisták, mind a paedagogusok magaviseletére nézve külön iskolai törvények intézkedtek. A városi tanács jutalmak kiosztásával iparkodott a tanulók szorgalmát és igyekezetét előmozdítani. 1609. az iskola számára latin classicusokat (Horatius, Vergilius) rendel meg. 1611-ben szorgalmas tanulókat könyvjutalmakkal ajándékoz meg. Ez évről szóló kamerai számadások egyik tétele így hangzik: Zalt den Gregor Heichel Puechbinder wegen etlicher Buecher, so mann in der progression unter die Knaben hat austailen lassen laut Auszuges 12 Thaler 3 Schilling 5 Denar. A tanulók száma mindjárt kezdetben igen jelentékeny volt az alsó osztályokban, ellenben a felsőbb osztályokban gyéribben gyülekeztek. Nagy számmal sereglettek ide a tanulók az ország legtávolabb eső vidékéről, Erdélyből, továbbá az örökös tartományokból. És a pozsonyi egyház oly atyáskodó indulattal gondoskodott róluk, mint saját gyermekeiről. Más vallásuak is lehettek közöttük. Ezt gyanítatja legalább Pázmány Péter egyik körlevele, melyben egyházi átokkal sújtja azon róm. kath. szülőket, kik gyermekeiket protestáns iskolába járatják.

Könyvtára is volt az iskolának, mely Daninger Kristóf feljegyzései szerint megbecsülhetetlen és pótolhatatlan volt. A könyvek legnagyobb része és legjava még 1721-ben a Jezsuiták birtokában volt, egy másik részét az iskola elvételekor eladták vagy a csöcselék közt kiosztották (l. alább „a templom és iskola elvétele“ cz. cikket).

A főtanintézetten kívül voltak még u. n. utczai iskolák a városnak távolabb fekvő u'czáiban és a külvárosokban. melyek arra szolgáltak, hogy a leánygyermek a legszükségesebb ismeretekhez juthassanak, de jártak ide fiugyermekek is, kiknek a központi iskola igen messzire esett, hol azonban az írás és olvasáson kívül egyéb ismereteket alig szereztek.

Iskolánknak imént vázolt tanterve azonban nem felelt meg a minden tekintetben hozzá kötött várákoszónak és az oktatás sok tekintetben hiányos volt. Erről tanuskodik egy 1660. évi május hó 19-ikéről keltezett emlékirat, melyet az akkori rektor Seyfried János, terjesztett az egyházi convent elé. Az érdekes irat Documenta Archivi Ecclesiae Ev. Posoniensis kéziratgyűjtemény VII. kötetének 21—29. lapjain található következő czimmel: „Kurzes Bedenken über hiesiges Evangelisches Schul-Wesen.“ Ezen sok szakavatottsággal szerkesztett irat az oktatás sikeres eredményének egyik legfőbb hátrányául azt tartja, hogy az alsó osztályokban a német és latin olvasással felette sokáig tartóztatják a tanulókat. A szerényebb elméjűeknek is 3—4 év kell, míg valamennyire betűzni és olvasni megtanulnak: holott az utczai és zugiskolákban egy év alatt is megtanulják ezt. Ez indítja aztán a szülőket arra, hogy az iskoláról rosszat beszélnek és gyermekeiket máshová, még a jezsuitákhoz is elviszik taníttatni. Az eredménytelenség oka a tanulók nagy számában rejlik, mely 70—80-ra rug. E nagyszámú tanulókat három csoportra u. m. az ábécések, syllabisták és legisták csoportjára osztva egy tanító oktatja, kiket naponként egyszer-kétszer kikérdezni alig lehetséges. Ezért multhatatlanul szükségesnek mutatkozik az osztályban még egy német collaboratornak alkalmazása.

Egy másik oka az oktatás eredménytelenségének az, hogy a rektor annyi iskolai órával és egyéb tenni valóval van elhalmazva, hogy ezeknek kellően megfelelni nem lehet, különösen pedig az alsóbb osztályokban való felügyeletre és a tanítás megfigyelésére alig fordíthat hetenként 1—2 órát, holott ez naponként volna szükséges.

E miatt egyik-másik rendtelenség csuszott be az iskolába, nevezetesen, hogy a tanítók a tanórákat nem tartották ki pontosan, a kiszabott leczkerend mellett nem maradtak meg, azt a kellő mértékben és módon nem végezték el, vagy e kijelölt határt átléptek.

E bajon az említett irat úgy vélt segíthetni, hogy a rektor dolgán némiképpen könnyíteni kell. E könnyítés abban állana, hogy a két felső osztály,

a prima és secunda, melyben a tanulók száma igen csekély (ez időszertint csak 6) a németországi gymnasiumok szokása szerint összevonatnék, a jelenlegi harmadik osztály pedig, melynek 8 tanulója van, secunda classis-sá tételnek, hasonlóan következetesen a többi osztályok is. Ezuttal a leczkék a felső osztályokban nem osztályok, hanem szakok szerint osztattának be, mindenik oktató azt adná elő, miben legerősebben érzi magát. A felsőbb osztályok tanulói a rektortól hallgatnának philosophiát, theológiát, héber és görög nyelvet, ugyanő vezetné a disputatiókat is, a conrektortól rhetorikát, poésist és stylusgyakorlatokat, a mostani harmadik osztály tanítójától pedig historiát, mely tantárgyakat valamennyit eddigelé egy ember adta elő.

A tantárgyak illetén beosztása a felső osztályban tanító collegákat arra serkentené, hogy nagyobb szorgalommal foglalkoznának tantárgyaikkal és azokat jobban vésnék majd az ifjak elméjébe és nem lennének kénytelenek egy-egy osztályban minden tantárgyat olykor kénytelen-kelletlen tanítani.

Ez ujtás folytán a rektor terhei nagy részétől megszabadulván több gondot fordítana a tanítás megfigyelésére és a felügyelésre. E mellett betegség vagy más szükség esetén a mulasztani kénytelen tanítót könnyebben lehet suppléálni, mint most, midőn a tanító saját osztályában volt kénytelen mulasztani, hogy egy másik collegáját suppléálja.

Érdekes az emlékirat azon pontja, mely azt hangsúlyozza, hogy a jelzett ujtás a rektort azon kedvező helyzetbe fogja juttatni, hogy nem lesz kénytelen csupán az idegen tót, cseh és erdélyországi tanulókkal vesződni, hanem alkalma lesz a helybeli tanulókkal is, kik a primába ritkán lépnek át, hanem már a tertiából és secundából külföldi akadémiákra mennek, szorgalmát némi részben érvényesíteni, és ez által a polgárság részéről némi jóakaratra és hálára számot tartani.

Ezután az emlékirat még néhány specialis pontot említ fel, melyek gyors elintézését kívánnak. Ezek között a nevezetesebb az, hogy mivel eddigelé megesezt, hogy némely tanító a rektor előleges tudta és megelőző vizsgálata nélkül tanulókat vesz fel a maga osztályába, kiket vagy ismeret-ségnél vagy más hajlammal fogva az illetőkhöz visznek, sőt ilyen tanulókat saját belátásuk szerint felsőbb osztályba áthelyeznek, a hová hiányos ismereteik miatt valók nem volnának: e visszás állapot megszüntetése végett ezentúl egyedül a rektor joga legyen a tanulókat felvenni, őket megvizsgálni és magasabb osztályba áthelyezni, továbbá, hogy a tanulókról egy főnévkönyv (Catalogus-generalis) vezettesék, hogy a rektor mindig tudhassa az egyes osztályok növekedését és apadását, kik helyeztetek felsőbb osztályba és kik maradtak vissza.

Hogy e pontban sürgetett reform jelentőségét megérthessük, figyelembe kell vennünk azon ma már elöttünk sajátságosnak látszó körülményt, melyet már fentebb Sturm paedagogiai rendszere tárgyalásánál ismertettünk, hogy t. i. amaz időkben a tan-

anyag nem volt még szorosan egyes iskolai évekre kiszabva, a melyben kinek-kinek bizonyos mennyiségű ismerettel kellett birnia, hogy felsőbb osztályba léphessen és hogy a tananyag ezen bizonyos mennyiségű ismeretének megszerzésére egy iskolai év szükséges. A mely tanuló tehetségesnek látszott, az egy iskolai évi időn belül is felsőbb osztályba léphetett; a hanyagabb pedig két évig is vesztegelt egy-egy osztályban. Az elbírálás az osztálytanítótól függött. Hogy az eljárásnál nem ritkán a subjectiv érzelmek döntöttek: alig vonható kétségbe. A fentebbi pont a felvételnél és áthelyezésnél követendő eljárást objektív alapra akarja fektetni és azért ez amaz időkben üdvös reform volt.

Végül az emlékirat specialis pontjaiban a használt tankönyvekben akar némi változtatást behozni. Az alsóbb osztályokban a hit- és erkölcsitanítás egy bizonyos „Spruchbüchlein“ és Finckius „Vademecuma“ nyomán tanított. E két könyvvel sok confusio követetett el, a „vademeceum“-ot soha becsületesen el nem végzik: azért tanácsosabb lesz az előbbit elhagyni és csak az utóbbit megtartani. Továbbá az alsó osztályokban „Vocabularium“-nak használt Comoenius „Janua“-ja terjedelmessége miatt egyik osztályban sem volt elvégezhető, és az anyag ugy feldolgozható, hogy a tanulóban hussá és vérré vált volna. Az emlékirat tehát ezt is elhagyni kívánja és helyette ugyancsak Comoenius „Orbis pictus“-át kívánja használni.

Az egyházi convent, mint az iskola felettes hatósága e javaslatok nagy részét magáévá tette. Erre vall a tanítói személyzet fizetési jegyzéke 1667-1572-ig, melyet alább fogunk ismertetni. E fizetési jegyzék szerint a rektor és conrektor, mint a prima osztály (természetesen a secundával összevonva) tanítója fordul elő. A secunda (t. i. a javaslat szerint, különben a tertia) osztály tanítója a subrektor. Továbbá az egyik fizetési jegyzék említ egy 9. osztályu tanítót is, ki valószínűleg nem lehetett más, mint az emlékiratban az alsó osztályhoz kért collaborator.

Megemlítjük végül itt, hogy a Pozsony, Nyitra és Bars megyékből álló superintendentiának 1667. október hó 2-án Bazin városában tartott zsinata, melyen a pozsonyi ev. iskolát Thomae Illés rektor képviselte, az iskolai ügyben azt határozta, hogy a tanítás, a mennyire csak lehetséges, egységes tannetv szerint történjék, és tankönyveket következő műveket rendel el: Rhenius grammatikáját, Scharf logikáját, és Vass rhetorikáját. Egyszersmind kimondja, hogy iskolai bizonyítvány nélkül senki se vétessék fel az iskolába, se ne bocsáttassék el onnan.

Markusovszky Sámuel,
lyceumi tanár.

I R O D A L O M.

„Krisztus az én életem“ evangyéliomi egyházi beszédek szerzője néhány bívalmas szót kíván hitrokonaihoz a prot. közönséghez intézni.

Beszédem I. kötetét a f. hó 20-án megjelent VI. füzettel befejeztem. Istennek legyen hála, ki tengernyi hivatalos gondjaim közepette annak véghezvitelére is erőt és képességet adott. Mert ha elárulom, hogy csupán az év számmal jelelt beszédek voltak fogalmazványban készen, a többit pedig mind ujonnan kellett készítenem, kiki be fogja látni, hogy sokat fáradoztam.

A beszédgyűjtemény ismertetői: Bancsó A. ev. theol. tanár, Sopronban (az Ev. Egyház és Iskola, valamint a Prot. Egyh. és Isk. Lapok hasábjain), Gyurácz Ferencz, pápai ev. lelkész és főesperes (a Sárospataki Lapokban) s Babay Kálmán, keresztesi ref. lelkész (a Dunántuli prot. Lapban) egyetértőleg nagy elismeréssel s lelkes szavakban szólnak arról s kicsinylő bírálatot csupán a b.-csabai „Ev. Egyházi Szemle“ mutatóványezáma közöl, melyet azonban komolyan számba nem vehetek, mert a mit beszédeimről felületesen ír, azt egy szóval sem indokolja, hanem engemet az igazhitésűség paradicsomából brevi manu kiközösít, mintha a mi „dunántulunkra“ tekintve kicsinylőleg kérdezné: „Názarethből támadhat-e valami jó?“ — Ilyen kritikával szemben vigasztal az a tudat, hogy az én Uramat is vádolták a farizeusok: „Samaritánus vagy te és ördög vagyon benned!“ s Pál apostol jut eszembe, kinek szintén szemére vetették szabadelvűségét szűkkeblű, betűimádó apostoltársai s vigaszt találok az ő I. Kor. levelének 2. fejezetében.

Mindazáltal, az elismerő s dicsérő kritika daczára is — őh, mily szomorúan illusztrálja ez hazai prot. irodalmi viszonyainkat! — vállalatom az erkölcsi siker mellé az anyagit, sajnos, nem sorolhatja.

Minek titkolnám; elmondom őszintén.

Az I. kötet nyomtatási és expedíálási költségei túlhaladják az ezer forintot s ennek fedezésére 237 megrendelő befizetett 350 frtot; hátralékban van még mintegy 225 frt, s ha mindezt lerójják is, 400 frton felül marad a deficit, a mi egy szegény, anyagi gondokkal küzdő prot. papra nézve bizony érzékeny veszteség.

Egyedüli reményemet a fenmaradt példányok képezik, hogy majd azok lassanként fedezik a hiányzó összeget. Ámde itt meg az a baj, hogy az I. füzet szétküldött példányaiból több mint 700 nem érkezett vissza s így az első füzet hiánya miatt alig marad 100—140 teljes példány további értékesítésre. Azért ezuttal ujlag kérek azon lelkésztársaimat, a kik az I. füzetet mutatóványul megkapták, de elő nem fizettek, ne sajnálják reá azt a 3 kros póstabélyeget s küldjék azt nekem vissza, hogy így a többi füzetek megfelelő számú példányait is használhassam! vagy pedig rendeljék meg hozzá a többi füzeteket is.

Azon t. megrendelőimet pedig, a kik még nem fizettek, kérem, sziveskedjenek elvállalt kötelezettségüknek mielőbb eleget tenni s küldjék be legalább az I. kötet árát!

T. előfizetőimet pedig arra kérem, ha érdemesnek tartják beszédeimet, ajánlják azokat a küszöbön levő lelkészi értekezletek, egyházmegyei gyűlések s papi gyűlések alkalmával lelkésztársaiknak, ismerőseiknek, szomszédaiknak; talán kedvet kapnak ők is a megrendelésre s így formán vállalatomat a bukástól megmenteni segítik!

Nehéz helyzetben vagyunk mi prot., különösen mi

magyar ág. h. ev. lelkészek. Ha a nyilvánosság előtt nem adunk magunkról életjelt, hanyagsággal vádol a világ bennünket, ha pedig irni bátorkodunk, akkor hidegen, érzéketlenül bukni enged a közönség. Világi uraink nagy része tudomást sem vesz a theol. művek megjelenéséről; pedig nekik ugyan csékély megerőltetésükbe kerülne, ha pár forintot az egyházi irodalom oltárára is áldoznának. Lelkészeink tulnyomó nagyrésztét szintén nem bántja a kíváncsiság az ujonnan megjelent egyházi irod. munkák után s így a többek között az én szerény irodalmi próbálkozásom is élet és halál között vergődni kénytelen. S jellemző, hogy — noha én beszédeimet inkább saját ev. hitrokonaimnak írtam, mégis ujabban inkább a ref. testvérek, sőt görögkeleti lelkészek vágyódtak azokat megismerni. A magunk nyája, az irodalom-kedvelők lelkes kis csapatját kivéve, hideg marad. Hiába kapcsolja Babay K. beszédeim ismertetésében ama meleg felszólítást: „Mi pedig ker. lelkész-testvéreim, tegyük félre a közönyt, nyujtsunk módot arra, hogy az a sok drága kiucs el ne vesszék. Nem szabad a munkásnak az eszközéért kiadott pénzt sajnálnia; valamint hogy az is igaz, hogy jobb eszközökkel több és sikeresebb munkát végezhetünk... Nem bánja meg, a ki megrendeli! Melegen üdvözlöm szerzőjét.“

Sóhajtván gondolok a beszédek II. kötetének kiadására. Képes lesznek-e annak költségeit is fedezni? Erre nézve várom az előfizetőket. Mintegy 40 már van s többen jelentkeztek levelező-lapon. Ha a beérkezendő előfizetések csak $\frac{3}{4}$ részben is fedezik a nyomdai költséget, Isten nevében újra kezdem a munkát; de hogy borítékot s egyéb kiadást takaríthassak meg, most már nem a vi. füzetekben, hanem két félkötetben, melyek közül az egyik július, a másik október hóban jut az előfizetők kezeihez.

Az I. kötetet Thiering Gyula, soproni könyvkereskedő úrhoz adtam bizományba, a ki azt a magyar prot. közönség körében árulni és terjeszteni fogja. Az I. kötet bolti ára 3 frt lesz.

A II. kötet előfizetési ára 2 frt, bolti ára 2 frt 50 kr. lesz.

Isten velünk.

Sopronban, 1895. május 14-én.

Zábrák Dénes,
ev. lelkész.

A horvát-szlavonországi protestáns egyházak kérdéseire. Irta Zsilinszky Mihály, a békési ev. egyházmegye felügyelője. Külön lenyomat gyanánt kiadja a protestáns egyház és iskolai lap szerkesztősége. Már tisztelt laptársunk hasábjain nagy érdekléssel olvastuk ezen történelmi monographiát és úgy a szerzőnek, mint a kiadó szerkesztőségnek csak mély köszönettel tartozunk, hogy ezen ev. egyházunkat oly közönségre érdeklő ügyben világosságot gyujtani hivatott történelmi adatokon nyugvó kutatást kezünkbe juttatta. Kiket ez égető kérdés helyes megoldása érdekel s kit ne érdekelne az közülnünk, mindazoknak melegen ajánljuk e monographia megszerzését és tüzetes tanulmányozását. Kapható Hornyánszky Viktor utján. Ára?

„Svájcz árvaházai.“ Irta Brocskó Lajos, a budapesti protestáns orsz. árvaház igazgatója. 1895. A debreczeni „Csokonai“ nyomda és kiadó r. t. nyomása. Ára 1 korona. Jövedelme a prot. orsz. árvaház javára fordítva.

tik. Kapható a szerzőnél (Budapesten, VII. ker. szegényháltér 1. sz.)

Az első magyar munka, a mely rendszeresen foglalkozik az árvák nevelésével. A munka 2 részből áll. Az első ismerteti a svájci árvaházakat, a második pedig tárgyalja az árvaházi nevelést, ajánlván egy új árvaházi nevelési rendszert is: a csoportrendszert. Árvaházaknak, valamint internátussal bíró nevelőintézeteknek melegen ajánlható.

Augustinus élete, tana és befolyása a tan fejlődésére. Dogmatörténeti tanulmány. Irta Jausz Vilmos, soproni theol. tanár. A nyugat legnagyobb egyházi atyjának életéről, iratairól, tanáról és tanának befolyásáról irt e dogmatörténeti tanulmányt e tekintetben nagyon szerény egyházi irodalmunkban örömmel üdvözljük. Közudomása dolog, hogy az egyházi tanfejlődés tekintetében nagy reformátoraink s kivált Lutherunk Augustinusból merítették s már ez okból is a tanulmány általános figyelmet érdemel s mindenki csak haszonnal forgathatja azt. A szerzőnek őszintén kívánjuk, hogy az erkölcsi elismerés mellett anyagi pártfogásban is részesüljön. A füzet megszerezhető a szerzőnél Sopronban; ára 60 kr., melynek beküldése után a vevők bérmentve kapják meg.

BELFÖLD.

Nyílt levél.

Nagytitiszteletű Szerkesztő Úr!

Elismerem, hogy „A legújabb testamentom“ czim alatt beküldött cikkemre adott válaszában igazsága van.

Elismerem, hogy a theol. akadémiát mint testületet — bármi tekintetben felelősségre csakis felettes hatósága vonhatja.

Elismerem, hogy minden „véleménykülönbség mellett is az Üdvözítőnek szerelmében — nem csak megtalálhatjuk, de meg is találjuk az egyesítő pontot.“

Csak annyi igazságot kérek magamnak!

Talán természetesnek található, hogy némi kapcsolatban állónak látjuk az „Ev. egyh. és iskolát“ a theol. akadémiával és hogy — ha e becses lapjában a legújabb testamentomé az utolsó szó, lehettek, a kik aggodalommal voltak aziránt, hogy e testamentomra sem a lapnak sem az akadémiának semmi észrevétele nincsen.

E mellett igenis méltányolni tudom az akadémiának kényes helyzetét elbucszított igazgatójával szemben, a mely talán még kényesebb az én helyzetemnél, a ki ő benne szintén nem csak vérszerinti rokonomat, de — a hitbéli meggyőződés különbsége dacára — testi-lelki barátomat is tisztetem, szeretem.

Meg vagyok győződve, hogy Nagytitiszteletüséged válaszó sorai mindennemű a theol. akadémiára vonatkozó aggályokat, kételyeket teljesen eloszlattak.

Ha a pozsonyi lelkészi és theol. akad. tanári karnak egyesületté alakulásáról való hirt két nappal hamarabb veszem, mint a hogy vettem, alighanem cikkemet be sem küldöm, vagy legalább egészen más alakban küldöm.

Fogadja egyébiránt köszönetemet úgy cikkem közléséért, mint különösen az arra adott válaszáért.

Stettner Gy.

* * *

Örömmel közlöm e választ. Nem azért, mert helyeslőleg nyilatkozik rövid megjegyzéseimről, mert hisz a hitbéli meggyőződés férfiára nézve, mihelyt magát Isten igéjével megegyezésben tudja, nagyon közönyös lehet az emberek ítélete, hanem azért, hogy kijelenthessem az ily jellemű és szellemű vitatkozás felett érzett megalégedésemet. Ha azért vitatkozunk, hogy nézeteinket álláspontunk kölcsönös tisztelőben tartása mellett tisztázzuk és a jóakarats nemes indulat érvényesülésével az eltérések között is keressük az egyesítő pontot: ez méltó az egyház férfiaihoz s mert ezt tapasztaltam, kötelességemnek ismerem elismerésem s köszönetemet kifejezni a választ írónak.

De tartozom még egy más nyilatkozattal is. Igaz, hogy e lap Pozsonyban jelenik meg s helyileg, meg a szerkesztő személyi viszonyainál fogva közel áll a theol. akadémiához. De e lapot mindig úgy tekintetem, mint a magyarhoni ág. hitv. ev. egyház érdekeinek szolgálatában álló közlönyt s így a theol. akadémiától függetlenül, önállóan kívántam azt mindig megtartani és szerkeszteni. Mennyiben azonban a theol. akadémia munkálkodása, hatása mélyen belevág egyházunk közéletébe: annyiban a theol. akadémia érdekét is előmozdítani, esetleg, ha szükségesnek láttam, intézetünket a támadások ellen védeni elodázhatatlan kötelességemnek ismertem. Különben pedig, ha pozsonyi tisztársaim közreműködésükkel megtisztelnak, azt ép oly szívesen fogadom, mint ha egyházunknak akár egyházi akár világi tagjai, akár más intézeteink tanárai közleményeikkel felkeresnek. Bár történnék az meg minden oldalról és mennél gyakrabban, mert ily szellemi támogatás nélkül az anyagi siker reményének hiányában is a vállalatnak el kell hanyatlania, a szerkesztő munkakedvének pedig el kell akadnia.

Őszinte testvéri üdvözlettel!

Trsztjénszky.

VEGYESEK.

— Kimutatás (6) a szabadkai evang. missio templom és paplak felépítésére gyűjtött adakozásokról: Abara község gyűjt. 1-50, Apatini járás főszolgabirósága 1 frt, Bélzerindi reform. egyház gyűjt. 4-25, Bódé község gyűjt. 2 frt, Berencsfalvi ev. lelkész gyűjt. 4-51, ifjabb Beder Mózes gyűjt. (Barátos) 2-75, Búsbak Adám losonczi felügyelő gyűjt. 10 frt, Balassagyarmati főszolgabiró gyűjt. 6-05, Besztercebányai ev. lelkész gyűjt. 78 frt, Birdai bíró gyűjt. 3-80, Berencz Antal (Budapest) 3 frt, Nagyváradai főszolgabiró gyűjt. 10-30, Budári körjegyző gyűjt. 30 kr., Bakta község gyűjt. 7-95, Bihar Derecskai elölj. gyűjt. 5 frt, Csóthi ev. gyülekezet gyűjt. 4-42, Cserii ev. egyház gyűjt. 10-54, Duna-Adonyi kir. járásbíró gyűjt. 4-50, Detez-Tenger község gyűjt. 6-43, Dudári körj. gyűjt. 15 kr., Ér Semjéni elölj. gyűjt. 1-30, Fuló-Kécs község gyűjt. 1-07, Győrmegeyi tószigeteki szolgabiró gyűjt. 40 kr., Garam-szent-keresztii jegyző gyűjt. 6-50, Irsa község gyűjt. 7-60, India vas. áll. főnöke gyűjt. 3 frt, Iriny község gyűjt. 1-14, Jász-Ladány közs. pénztára 10 frt, Iparos olvasókör Mohács 5 frt, Illavai vas. áll. főnök gyűjt. 1-65, Sódvári kincst. erdőigazgatóság 3-70, Kis-Körtvélyes község gyűjt. 13-53, Királyfalvi község

gyűjt. 1353, Királyfalvi község gyűjt. 1350, Koltai ev. egyház 1 frt, Kávai előlj. gyűjt. 439, Késmárki lyceum 5 frt, Korossy Ferencz urad. számtartó (Béba) 5 frt, Kézdivásárhely város 2 frt, Leibitzi ev. egyház gyűjt. 350, Lőcsei szolgabíró gyűjt. 2 frt, Lestini bíró gyűjt. 2 frt, Liszói község gyűjt. 610, Lehet József 39. számú pályasír gyűjt. 1 frt, Lajos-Komáromi község 1 frt, Molnári bíró gyűjt. 640, Macsolai bíró gyűjt. 209, M. kir. földtani intézet (Bpest) 550, Miavai kir. járásbírósg gyűjt. 1020, Máramaros-szigeti polgármester gyűjt. 960, Magyar Régeni főszolgabíró gyűjt. 265, Misztótfalu község gyűjt. 703, Mith Lois (Nagy-Szalók) 1 frt, Margitta község gyűjt. 5 frt, Monor város gyűjt. 1 frt, M. k. áll. vas. gépgyári Igazgatóság (Bpest) 2 frt, Méhner Vilmos könyvkiadó (Bpest) 10 frt, Medgyes ev. egyház 1 frt, Nádudvari főszolgabíró gyűjt. 689, Nagy-Abonyi körj. gyűjt. 170, Nagy-Kamarás község gyűjt. 70 kr., Nyír-Bátor község gyűjt. 442, Nagy-Kállói főszolg. gyűjt. 1 frt, Nádasd evang. leányegyház gyűjt. 485, Nagyvárad evang. egyház 5 frt, Német-Párdány község gyűjt. 150, Nagy-bajomi ref. presbyt. 2 frt, Ó-Dombóvár község 5 frt, Ó-Lubló város 5 frt, Polgári előlj. gyűjt. 120, Pankota község gyűjt. 1 frt, Piczey Marcsa tanítónő (Gerebencs) 50 kr., Polgári olvasóköri Csantavéren 1840, Prezest közs. gyűjt. 80 kr., Pusztá-Radócz község gyűjt. 443, Püspök-Ladányi kir. járásbírósg gyűjt. 155, Rókusz ev. lelkész gyűjt. 850, Rác-Petrei jegyző gyűjt. 123, Rösner Antal pozsony megyei bizotts. tag 5 frt, gyűjtése 12 frt, Rác-Töttösi előljáróság gyűjt. 220, Rinya-szent-királyi község gyűjt. 260, Roheim-Károly (Zombor) 5 frt, Rimaszécsi főszolgab. gyűjt. 519, Ó nagysága Ruprecht Kálmáné gyűjt. (Sopron) 20 frt, Szalai előlj. gyűjt. 1 frt, Sámsoni előlj. gyűjt. 120, Sajó-Gömöri körj. gyűjt. 90 kr., Selmezbányai m. kir. dohánygyári igazgatóság gyűjt. 2840, Szepes-Béla város 10 frt, Szalárdi főszolgabíró gyűjt. 220, Szentesi I. temetkezési egyesület 190 kr., Széplak közs. gyűjt. 90 kr., Szent-Iváni előlj. 85 kr., Szent-Háromság község gyűjt. 205, Szakál község gyűjt. 470, Szeniczi ev. egyház gyűjt. 3 frt, Székesfehérvár város 10 frt, Szebedény község gyűjt. 144, Tósk község gyűjt. 330, Terestyénfa község gyűjt. 245, Tót-Györki ev. lelk. gyűjt. 125, Tiszaföldvári község előlj. gyűjt. 110, Técsi ev. egyház gyűjt. 302, Új-Lehota filia gyűjt. 1372, Ujvárosi Sándor (Mező-Szengyel) 30 kr., Ujverbász ev. egyház 5 frt, Vas-Körtvélyes község gyűjt. 1144, Wölfel István gyűjt. (Bpest) 1270, Váci főszolgab. gyűjt. 2 frt, Zólyomi vas. áll. főrőkség gyűjt. 630, Zsir közs. gyűjt. 135 = 591 frt 54 kr. A gyűjtött adakozások főösszege 2661 frt 52 kr. — Kelt Szabadkán 1795. május 11-én. — *Korossy Emil*, ev. missio lelkész.

— **Figyelmeztetés.** Mindazon külföldi egyetemeken tanuló evangélikus hitjelölteket és hittanhallgatókat, a kik valamely, az ev. tiszai kerület eperjesi főiskolája (Collegiuma) által kiosztatni szokott ösztöndíjban kívánnak részesülni, figyelmeztetem: miszerint külföldi egyetemi jelentkezési íveikkel, leczkekönyveikkel felszerelt s a colleg. ns. és nt. ösztöndíjosztó bizottsághoz címzett folyamodványaikat, legkésőbb 1895. május 26. dikáig, hozzám küldjék be. — Később beérkező folyamodványok nem fognak figyelembe vétetni.

Kelt Eperjesen 1895. május 5-én.

Hörk József,
colleg. igazgató.

— **Rendkívüli istentisztelet.** A laibachi protestáns gyülekezet buzgó lelkése Jaquemar H. segélyt kereső útjában f. hó 10-én meglátogatta pozsonyi egyházunkat is és a 7 órakor este megtartott istentiszteleten feltárta egyházának szomorú helyzetét. Husvét első napjáról a másodikra forduló éjjel, midőn a lelkész maga Cillibe a leánygyülekezetbe istentisztelet megtartása végett távozott, óriási földrengés támadta meg mind az anya- mind a leánygyülekezetet, úgy hogy a 43 év óta fenn-

álló s mindössze 239 lelket számláló gyülekezet temploma s paplaka romhalmazzá lőn. Képzeltető, hogy a kevés s csak középsorsu tagokból álló ev. egyház siralmas állapotának előadása megrendítőleg hatott egyházi hiveinkre. A rendkívüli idő daczára mégis megnyilatkozott a mi jó pozsonyiainknak áldozatkész, szeretetben élő hite és szenvedő hitsorsosaink javára több mint 150 frt gyűlt össze. Örizzen meg bennünket a kegyelemnek Ura hasonló csapásoktól. A távolban szenvedő hitsorsosainknak támaszszon az Úr továbbra is segíteni kész lelkeket.

— **Lelkészi eljegyzés.** Argay György, a klenóczi egyháznak újont választott lelkésze f. hó 6-án jegyet váltott Kubis Irmával, Kubis György, zólyomi polgár és birtokos és Kovács Julia leányával. A szerető szívek frigyét áldja meg a kegyelemnek Ura.

PÁLYÁZATOK.

A magyarhoni ág. hitv. evangélikus egyetemes egyház Pozsonyban levő theologiai akadémiáján betöltendő bölcsészeti tanszékre, — a theol. akadémiának az 1882. évi egyetemes gyűlés jegyzőkönyvében megállapított szervezete és ügyrendjére való hivatkozással, — ezennel pályázat hirdettetik.

A theologiai akadémia szervezete szerint (15. §. 24. §.) ezen tanszékkel a bölcsészlet- és vallástörténelme, — a neveléstan, — a metaphysika, — az aesthetika előadása van egybekötve.

A tanári javadalmazás évenként 1200 frt fizetés és 300 frt lakbér.

A theologiai akadémia rendes tanáraiul olyan ág. h. evangélikus feddhetetlen életű s hazánkban polgári joggal bíró férfiak alkalmazhatók, kik vagy eredményes hivataloskodással, vagy theologiai, illetőleg philosophiai tanári vizsgálatról szóló bizonyítvány bemutatásával vagy az illető szakokban kifejtett irodalmi munkássággal szakképzettségüket igazolták.

A tanár megválasztása a theologiai akadémiai nagybizottság jogkörébe tartozik.

Ha a megválasztandó tanári oklevéllel nem birna, esetleg egyelőre egy évre fog alkalmaztatni, de teljes tanári fizetéssel.

A megválasztott tanári állását 1895. évi szeptember 1-én tartozik elfoglalni.

A pályázók folyamodványaikat rövid életrajzokkal és a képzettségüket igazoló okiratokkal f. é. június hó 20-ig alulirothoz, mint a theologiai akadémiai nagybizottság elnökéhez küldjék Acsára, Aszód-felé, Pest vármegyében.

Kelt Acsán, 1895. április 30.

Dr. Prónay Dezső,
egyet. felügyelő.

A tápió szent mártóni evang. egyház segéd-tanítót keres.

Fizetése: 300 frt az államtól; lakás fűtéssel és ta-
karítással az egyháztól.

Kötelessége: a kántortanítói teendőknél segédkezés és a IV.—VI. osztály tanítása.

Tannyelv: magyar.

Okleveles pályázók kérvényeiket, vagy most vizsgázó jelöltek jelentkezésüket június hó 1-ig alulirothoz küldjék be.

Raffay Sándor,
ev. lelkész.